

Eurooppa

Sana, jossa on vain kolme tavua, mutta johon liitetään lukematon määrä odotuksia, epäilyjä, toiveita ja pelkoja. Eurooppa on siellä ja se on täällä. Eurooppa yhdistyy, se laajenee, se on masentunut, se väittää olevansa innovatiivinen. Se myös äänestää. Eurooppa on mitä tahansa eikä välttämättä yhtään mitään.

Eurooppa on teema, josta olemme varmasti viime kuukausina lukeneet ja kuulleet riittävästi lausuntoja, kommentteja ja suosituksia. Tilanne muistuttaa vahvasti ja vakavasti sitä suhdetta sisältöpeilin ylituotannon ja aliravitsemuksen välillä, mistä James Brown tiesi laulavansa jo neljä vuosikymmentä sitten: "Talking loud and saying nothing." Mitä lisättävää tähän rasittavaan ja pelottavan itseriititöiseen kakofoniaan voi olla?

Ei välttämättä yhtään mitään, jos emme kykene käyttämään sitä ainutta todellista vaihtoehtoa ja mahdollisuutta, joka kriittisellä ja reflektioivalla henkilöllä on puolihuolimattomasti toisinaan hallussaan. Tarvitsemme mielikuvitusta. Mielikuvituksen lisäksi uusien näkökulmien ja vaihtoehtojen hahmottamisen onnistuminen on kiinni kyvystä ottaa riskejä. Siitä, että uskaltaa olla naiivi, nauraa itselleen ja ympäristölleen, että löytää hedelmällisen tavan provosoida ja saada aikaan jotakin – jossakin kontekstissa ja korteksissa. Tavoitteena on Eurooppaan liimautuneiden suhteellisen tahmeiden horisonttien avaaminen. Tavoitteena on myös hypätä ulos tuosta avoimena odottavasta ikkunasta.

Eurooppa on kuin ... Tyhjän tilan voi täyttää suurenmoisilla, surullisilla tai sutuisilla adjektiiveilla ja monenlaisilla symboleilla. Tässä kaksi keskeistä visuaalista symbolia. Toinen on nähtävillä lehden kannesta, ja toinen löytyy sisäsivuilta kuvataiteilija Serkan Ozkayan ja kirjailija Orhan Pamukin keskustelusta.

Kannessa komeilee kuvataiteilija Jukka Korkeilan varsin suuren seinämaalauksen yksityiskohta. Se on yhtäaikaisesti tahaton ja tahallinen viite kehyksineen. Tiettyissä kulttuureissa sitä kutsutaan, tosin hieman vulgaaristi vaan silti aina herrtaisesti, vittuiluksi. Näemme akvarellimaalauksen, jossa Saksan musta-kelta-puna-väristä lippua vasten on selkä katsojaan päin hieman vähemmän vetreässä ässäkkunos-

sa oleva keski-ikää kutitteleva mies. Äijä on pulassa. Sinapinväriset kalsarit ovat jääneet pahasti puolitankoon. Ja miten tahansa mies ähisee ja puhiseekaan, ne kalsarin perkeleet eivät liiku ylös, ei alas. Ja kas, tässä meille Eurooppa – kera laajentumisen, tai sitä ilman.

Toinen mielikuva linkittyy belgradilaiseen hyvin erikoiseen museoon, joka löytyy tavallisen kerrostaloasunnon kellarista. Museota pitää yllä museon teokset tehnyt mies. Tarjolla on länsimaisen ku-

»Ehkä Euroopan unionin ja eurooppalaisen ajattelun mahdollisuus perustuukin semi-organiseen ja semi-organisoituun anarkismiin, jota pitää yllä sitoutuminen skeptiseen ja reflektiiviseen itsekriittiseen ajatteluun, väkivallattomuuteen ja rakkauden käskyn periaatteeseen? Siis unelmaan, jota näiden lisäksi raamittavat vielä hyvin kepeät tavoitteet ei-naivista paikallisuudesta, moniäänisyydestä ja vastavuoroisesta suvaitsevaisuudesta.»

vataiteen kaanon: on koko skaala mestareita picassoista brückeeseen. Omalaatuista ja erityistä on, että kaikki teokset ovat toki autenttisia, mutta kopioita. Kokoelma on museota pitävän miehen valikoima ja luomus taiteen merkkiteoksista, jotka hän haluaa kaikkien ulottuville myös Serbiassa. Ja kas, mielikuvitusta ei tarvitse edes varastaa, huijata tai lainata ja jo saa-

daan kiinnekohta ja symboli Euroopasta. Eikä ehkä kaunis tai elegantti, mutta jotenkin niin todellinen. Hikinen ja himmeä, ja silti sympaattinen.

Mutta mitä nämä symbolit edustavat? Mitä ne viestivät? Kyynisen negatiivista perusasennetta Euroopan kyvykkääseen kyvyttömyyteen uudistaa itseään? Onko kyse euroskleroosin symbolista vai depression visualisoinnista? Lyhyt vastaus on jyrkkä ja kielteinen. Tuoreen EU-jäsenen, naapurimaamme Viron sanontaa käyttäen, vastaus on kolme kertaa toistaen: ei ole, ei ole, ei ole.

Mutta pelkkä negatiivisen mielikuvan kieltäminen ei johda mihinkään muuhun kuin pesutuvan tuplavaraukseen – ja väärälle päivälle. Tarvitaan jotakin muuta, jotakin enemmän. Tarvitaan uskoa ja toivoa. Tarvitaan myös arkea ylläpitäviä valkoisia valheita. Ja tämä strategia tarkoittaa, että ehdoin tahdoin haluamme nähdä Euroopan mahdollisuutena. Yhä käyttämättömänä ja aktiivimatta olevana ideaalina, mutta mahdollisuutena yhtä kaikki.

Eli mistä on kyse? Hapuillemme pimeässä, mutta tarkoituksella. Me kysymme 11 artikkelin voimalla, odotamme kaiun laantumista, jotta voimme kysyä uudelleen ja yhä uudelleen. Me kysymme: mitä jos eurooppalainen vaihtoehto avautuukin tietynlaisen harkitun ja tiettyssä mielessä hallitun epäonnistumisen välityksellä? Mitä jos eurooppalaisuus onkin sitä, että se ei vastaa tai paikannu reaali-politiisiin joko-tai-malleihin? Ehkä Eurooppa voi olla kuin Tanska aikoinaan muutama vuosikymmen sitten. Valtio tiesi elävänsä yli varojensa. Se oli matkalla päin helvettiä, mutta tanskalaiset olivat tyytyväisiä, koska se sentään tapahtui tyyllillä ja nauttien ykkösluokassa.

Ehkä Euroopan unionin ja eurooppalaisen ajattelun mahdollisuus perustuu-kin semiorganiseen ja semiorganisoituun anarkismiin, jota pitää yllä sitoutuminen skeptiseen ja reflektiiviseen itsekriittiseen

Jukka Korkeila, *nimeiton* (banaanimies 1), 42 x 60 cm, lyijykynä ja vesiväri paperille, 2002, Uppsala konstmuseum:n kokoelmat.

ajatteluun, väkivallattomuuteen ja rakkauden käskyn periaatteeseen? Siis unelmaan, jota näiden lisäksi raamittavat vielä hyvin kepeät tavoitteet ei-näivista paikallisuudesta, moniäänisyydestä ja vastavuoroisesta suvaitsevaisuudesta.

Brittikirjoittaja Will Hutton ja tässä numerossa haastateltu saksalaissosiologi Heinz Bude ovat samaa mieltä: eurooppalainen laajamittaista ja kattavaa hyvinvointia tavoitteleva yhteiskuntamalli on huomattavasti toimivampi ja mielekkäämpi kuin sen maine antaa olettaa. Hutton asettaa toiveensa yhteiskuntasopimuksen aktivoimiseen ja syventämiseen julkisessa tilassa, nähden tämän ennen kaikkea tapahtuvan stakeholder-prinssiin raameissa. Käsite tulee talouden piiristä, mutta sen voidaan nähdä kattavan minkä tahansa toiminnan, jonka merkitys ja mahdollisuudet ovat kiinni tekijöiden pitkäjänteisestä sitoutumisesta asiaan ja aiheeseen.

Bude puolestaan näkee Euroopan ja eurooppalaisen ajattelun mahdollisuuden siinä perimässä, jonka uskonvapaus on meille luovuttanut ja jonka ala ja ulot-

tuvuus on nyt ratkaisevasti syvennettävä irti etnisyydestä kohti kansalaisuutta ja kansalaisyhteiskuntaa. Eurooppa ei kykene (ei vaikka se haluaisikin) yksipuoliseen sotaan, ei voimakeinoihin, ei taloudellisiin pakotteisiin, mutta Eurooppa tietää (vaikka se haluaisikin tämän kieltää), että ainut mahdollisuus ovat keskinäiset neuvottelut ja sovittelut. Eurooppa ei voi koskaan saada kiinni Yhdysvaltoja vastapuolen sanelemilla pelisäännöillä ja tulkinnoilla. Euroopan valinta on hahmoteltava jostakin muualta.

Ja muualla on nimenomaan syvälle luotaava ja ohittamaton käsitys siitä, että mahdollisuudet luodaan ja ne otetaan haltuun yritysten ja epäonnistumisten kautta. Eurooppa on loputon projekti, jota ei saada kuin rumasti väkivalloin varmaan ja sievään pakettiin. Eurooppa on monikollinen, epämääräinen, laiska, lihaava, hieman flegmaattinen ja raihmainenkin, mutta silti se on jotakin muuta. Se on hidas, kyllä, ja tahmea, aivan varmasti, mutta se on samalla perustavaa laatua olevaa ihmisarvoa kunnioittava kuva yhteiskunnasta ja siitä hyvän elämän suunnas-

ta minne olemme pienin hapuilevin askelin matkalla.

Näemme, että Eurooppa on kuin taideteos. Se makaa maassa, odottaa yksin seinällä tai hämärässä takahuoneessa katsojaa ja kontaktia. Se on aseeton, mutta pyrkii tulemaan ulos kuorestaan, ojentamaan kätensä ja liikkumaan kohti vuorovaikutusta. Eurooppa haluaa olla kutsuva. Mutta samalla se on aika lailla avuton – siis toisista täysin riippuvainen. Vastapuolella on mahdollisuus potkia sitä, kiertää se halveksivasti kaukaa tai olla kiinnittämättä siihen lainkaan huomiota. Toisaalta kuka meistä todella avoimessa tilanteessa kirkkaassa päivänvalossa kehtaa potkia jo maassa makaavaa?

Eurooppa sarjana hallittuja ja harkittuja epäonnistumisia, vailla termodynaamista illuusiota maailmanvallasta ja maailmanparantamisesta. Niin, ehkä kyse on lopulta siitä, että uskallamme ottaa tämän ideaalisen vaihtoehdon ja mahdollisuuden tosissaan, ja pysyä, olla siinä ja sen kanssa. Läsä.

Mika Hannula & Tere Vadén